C/2024/6869

28.11.2024

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Spodbujanje evropske medgeneracijske solidarnosti – za horizontalni pristop EU

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2024/6869)

Poročevalec: **Krzysztof BALON**

Svetovalka	Agnieszka CHŁOŃ-DOMIŃCZAK (za poročevalca iz III. skupine)
Sklep plenarne skupščine	15. 2. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	4. 9. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	18. 9. 2024
Plenarno zasedanje št.	590
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	158/1/7

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je v svojih mnenjih že pozdravil strategijo Evropske unije za mlade ([1]) in predlagal novo evropsko strategijo za starejše ([2]). Zdaj poziva Evropsko komisijo, naj sprejme usklajen in medsektorski pristop EU k medgeneracijski solidarnosti, ki bi se moral osredotočati na zagotavljanje pravic mladih in starejših ter njihove polne udeležbe v družbi in gospodarstvu, vključno z zaposlovanjem, izobraževanjem in kulturo. Glede na demografske izzive bi moralo biti to tudi eno od meril za oceno, ali zakonodaja in drugi instrumenti EU prispevajo k ciljem iz člena 3(3) PEU, ki določa, da Unija spodbuja solidarnost med generacijami.

1.2 Kot prvi korak v tej smeri EESO poziva Evropsko komisijo, naj objavi zeleno knjigo o medgeneracijski solidarnosti. Ta bi lahko v okviru pojma socialne države zajela izzive, priložnosti in rešitve, navedene v poglavju 3 tega mnenja, na področju dela, srebrnega gospodarstva, pokojninskih sistemov, zdravstva in oskrbe, lokalnega razvoja, stanovanj, mobilnosti, podnebne politike, vseživljenjskega učenja ter udeležbe in prostovoljstva.

1.3 Poleg tega EESO poziva države članice, naj si izmenjujejo najboljše prakse na teh področjih in izvajajo priporočila iz tega mnenja.

([1]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Angažiranje, povezovanje in opolnomočenje mladih: nova strategija EU za mlade (COM(2018) 269 final) (UL C 62, 15.2.2019, str. 142).

([2]) Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Evropska strategija za starejše (UL C 349, 29.9.2023, str. 28).

1.4 EESO poziva Evropsko komisijo, naj sprejme priporočilo, s katerim bi države članice pozvala, naj na trgu dela upoštevajo medgeneracijske vidike, zlasti z določitvijo ustreznih in pravičnih standardov zaposlovanja za vse generacije ter z zagotavljanjem udeležbe različnih generacij in njihovega sodelovanja na delovnem mestu. Ključni elementi teh standardov bi morali biti varna zaposlitev, zagotovljeni in zadostni prihodki ter možnost usposabljanja na delovnem mestu.

1.5 Poleg tega EESO meni, da bi bilo treba razpravljati o medgeneracijskem dialogu, pravičnosti in solidarnosti in jih vključiti v sklepe Sveta Evropske unije.

1.6 EESO poziva, naj se medgeneracijska solidarnost določi kot eden od ciljev Evropskega socialnega sklada v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2028–2034 in njegovih izvedbenih uredb.

1.7 Organizacije civilne družbe in socialni partnerji imajo pomembno vlogo pri spodbujanju medgeneracijske solidarnosti. Njihova vloga pri načrtovanju in izvajanju posebnih ukrepov, navedenih v poglavju 3 tega mnenja, je ključna. Mnogi zastopajo različne generacije in se osredotočajo na zagotavljanje socialnih storitev skupaj s prostovoljci iz vseh generacij. EESO želi pri izvajanju priporočil iz tega mnenja tesno sodelovati z zadevnimi organizacijami.

1.8 EESO podpira pobudo organizacij civilne družbe, socialnih partnerjev ter evropskih in nacionalnih institucij, da bi 29. aprila še naprej praznovali evropski dan medgeneracijske solidarnosti ([3]), ki je vsakoletni opomnik za nadaljnje ozaveščanje o medgeneracijski solidarnosti in njeno spodbujanje po vsej EU.

1.9 EESO pozdravlja namero o imenovanju komisarja za medgeneracijsko pravičnost ([4]). Kot dom evropske civilne družbe bo preučil možnosti za ustanovitev medgeneracijskega solidarnostnega foruma za izmenjavo informacij in izkušenj s tega področja, oceno obstoječih in razvoj novih konceptov in strategij v zvezi z medgeneracijsko solidarnostjo ter spremljanje izvajanja priporočil iz tega mnenja v sodelovanju z Evropsko komisijo.

2. **Ozadje**

2.1 Starostna struktura prebivalstva EU-27 se spreminja. Med letoma 2002 in 2022 se je delež prebivalstva, starega 65 let in več, povečal s 16 % na 21 % ([5]). Število oseb, starih 65 let in več, na 100 oseb, starih od 15 do 64 let, naj bi se povečalo s 33,3 na 100 v letu 2023, na 45,5 na 100 v letu 2040 in na 59,7 na 100 v letu 2100 ([6]), kar pomeni, da bo na vsakih 100 oseb, starih med 15 in 64, kar 59,7 starejših oseb. Leta 2002 je v EU živelo 14 494 144 oseb, starejših od 80 let, kar je znašalo 3,38 % celotnega prebivalstva EU. Leta 2022 je v EU živelo 27 102 994 oseb, starejših od 80 let, kar je znašalo 6,07 % celotnega prebivalstva EU. Leta 2040 se pričakuje, da bo v EU živelo 39 663 244 oseb, starejših od 80 let, oziroma 8,78 % celotnega prebivalstva EU. To pomeni izziv tudi za pokojninsko politiko in dostop do zdravstvenih storitev in storitev socialnega varstva.

2.2 Zaradi tega demografskega trenda ter številnih kriz na področju podnebja, demokracije in varnosti, katerih posledice bodo prizadele predvsem mlade in prihodnje generacije, je nujno potreben nov politični pristop k medgeneracijski solidarnosti v Evropski uniji.

([3]) Evropski parlament in Evropska komisija sta leta 2009 razglasila evropski dan medgeneracijske solidarnosti v okviru evropskega leta medgeneracijske solidarnosti. s ciljem ozaveščanja o pomenu medgeneracijske solidarnosti ter spodbujanja dialoga in sodelovanja med ljudmi vseh starosti. Dan se praznuje 29. aprila.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_en?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_SL.pdf, str. 19–20.

([5]) *Demography of Europe – 2023 edition* (Demografija Evrope – izdaja za leto 2023), mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vpliv demografije na socialno Evropo (UL C, C/2023/6867, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

([6]) Projected old-age dependency ratio (Napovedano razmerje odvisnosti starejših), mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Vpliv demografije na socialno Evropo (UL C, C/2023/6867, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

2.3 To mnenje se osredotoča na potrebe in prispevke vseh generacij, zlasti na edinstvene izzive in priložnosti, s katerimi se soočajo starejši in mladi. Z izvajanjem analiz, pri katerih se upošteva vidik mladih in prihodnjih generacij, je mogoče in bi bilo treba prispevati k boljšim in bolj prilagojenim politikam, s katerimi se bodo lahko obravnavali tudi izzivi prihodnjih generacij. Vse generacije, tudi prihodnje, morajo imeti pravico, da uresničijo svoje temeljne vrednote in potrebe. Vlade bi morale proaktivno spodbujati medgeneracijsko pravičnost in dialog ter solidarnost z vidika javnega upravljanja ter pravično zagotavljati politike in storitve v različnih starostnih skupinah, kar pomeni, da je treba zadovoljiti potrebe in pričakovanja vseh generacij in nobene generacije ne postavljati v slabši položaj ([7]). Medgeneracijski dialog kot posebna oblika civilnega dialoga lahko prispeva k politikam, ki upoštevajo različne trende in prihodnje scenarije. Medgeneracijska pravičnost, dialog in solidarnost so ključnega pomena za trajnost demokracije, socialno kohezijo in evropski način življenja.

2.4 Medgeneracijska solidarnost je ključna za doseganje ciljev trajnostnega razvoja. Pri tem gre tudi za delitev znanja, spretnosti, družbenih norm in tradicij ter vzajemno podporo in združevanje virov, pa tudi za spodbujanje ustreznega življenjskega standarda za vse starostne skupine. Vse to se dogaja v času demografskih sprememb – sprememb v strukturi družin, rodnosti, pričakovane življenjske dobe, življenjskih pogojev in migracij.

2.5 Medgeneracijska solidarnost je ključna tudi za odpravo diskriminacije starejših in mladih na podlagi njihove starosti ter neenakosti med generacijami v okviru sedanjih demografskih sprememb. Bistveno je oblikovati socialne politike in storitve, ki temeljijo na pristopu življenjskega cikla in so pravične, dostopne in na voljo vsem starostnim skupinam. Mlajši in starejši so pogosto diskriminirani že zaradi svoje starosti. V poročilu o diskriminaciji na podlagi starosti ([8]), ki ga je SZO objavila marca 2021, so poudarjene s starostjo povezane ovire, ki še vedno obstajajo na različnih področjih življenja, kot so zaposlovanje, politična udeležba, zdravje in pravosodje.

2.6 Medgeneracijska solidarnost je ključna tudi pri premagovanju subkulture potrošniške družbe, ki daje prednost „večni mladosti“ kot posebni vrednoti, česar nikakor ne deli celotna generacija mladih. Poleg tega še vedno obstajajo stereotipi in predsodki do drugih generacij. Negativni stereotipi o staranju, vključno s podobami v medijih, prikazujejo starejše kot bolne, odvisne in drage za družbo, obstajajo pa tudi negativni stereotipi o mladih, ki se prikazujejo kot neizkušeni, leni, nezanesljivi in sebični.

2.7 Medgeneracijska solidarnost je ključna za razvoj pravične in trajnostne družbe ter gospodarsko blaginjo, izvajanje evropskega stebra socialnih pravic ter zagotavljanje trajnosti predstavniške in participativne demokracije v Evropski uniji. Za slednjo so medgeneracijski projekti zelo pomembni, saj krepijo občutek odgovornosti za skupno dobro. Poleg tega imajo lahko „žive priče“ pomembno vlogo pri krepitvi demokratične drže, saj lahko mladim posredujejo svoje izkušnje iz diktatorskih sistemov, mladi pa lahko ponudijo sveže poglede na nove izzive in priložnosti.

2.8 Medgeneracijsko solidarnost bi bilo treba intenzivno izvajati tudi znotraj organizacij civilne družbe, kot so združenja, združenja delodajalcev in sindikati, ter političnih strank.

2.9 Tudi družinsko življenje je pomemben dejavnik za razvoj medgeneracijske solidarnosti. Sodelovanje in solidarnost znotraj družine sta dragoceni vrednoti, ki ju mnogi tako tudi doživljajo. Tudi v širšem življenjskem okolju ljudi (npr. v lokalni skupnosti) so medgeneracijski konflikti veliko manj pogosti kot medgeneracijska solidarnost, kar se je jasno pokazalo med pandemijo COVID-19.

2.10 EESO meni, da je medgeneracijski dialog, ki temelji na medgeneracijski pravičnosti in poštenosti, eden najpomembnejših instrumentov za doseganje medgeneracijske solidarnosti, ki bo odporna na krize.

([7]) V vsaj devetih državah OECD in na Malti obstajajo javne institucije za spremljanje izvajanja vladnih zavez do prihodnjih generacij. Na primer: Madžarska (namestnik varuha prihodnjih generacij), Wales (komisar za prihodnje generacije) in Malta (varuh prihodnjih generacij).

([8]) https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866.

3. **Medgeneracijska solidarnost: izzivi in predlogi rešitev**

3.1 **Svet dela:** empirične študije ([9]) kažejo, da so večgeneracijske ekipe bolj produktivne od enogeneracijskih. V takih skupinah prihaja do ustvarjalnega soočanja znanja, spretnosti in izkušenj različnih generacij. Poleg tega je več generacij v istem delovnem okolju učinkovit način za boj tako proti stereotipom kot diskriminaciji na podlagi starosti. Preprečevanje neposredne ali skrite diskriminacije mladih (npr. „tega še ne znajo“) in starejših (npr. „tega ne zmorejo več“) krepi udeležbo na delovnem mestu. Udeležba različnih generacij in njihovo sodelovanje na delovnem mestu bi morala zato imeti pomembno mesto v socialnem dialogu in izmenjavi najboljših praks v združenjih delodajalcev, ko gre za razvoj zaposlenih na podlagi spretnosti in izkušenj v smeri večgeneracijske delovne sile in upravljanja starostne strukture. To bi moralo voditi k prostovoljnim ustaljenim standardom znotraj regij in industrijskih sektorjev. Dobra podlaga za vzpostavitev pravih pogojev za doseganje medgeneracijskega delovnega okolja je na primer Samostojni okvirni sporazum evropskih socialnih partnerjev o aktivnem staranju in medgeneracijskem pristopu (iz marca 2017) ([10]), ki poudarja dodano vrednost starostno raznolike delovne sile, predlaga instrumente in zagotavlja medgeneracijski pristop. V treh letih od sprejetja tega sporazuma so nacionalni socialni partnerji poročali o njegovem izvajanju ([11]) in najboljših praksah na nacionalni ravni, ki omogočajo vzajemno učenje. Kampanje za zaposlovanje starejših so lahko učinkovito orodje za izboljšanje medgeneracijske solidarnosti na delovnem mestu. Podlaga za medgeneracijsko solidarnost na delovnem mestu pa je vsekakor preprečevanje vseh oblik diskriminacije na podlagi starosti, ki je posledica diskriminatorne plačne politike in politike socialne zaščite, ter izboljšanje dostopa mladih do trga dela.

3.2 **Srebrno gospodarstvo** je opredeljeno kot segment gospodarstva, ki je usmerjen v potrebe starejših. Po ocenah ([12]) iz leta 2015 naj bi v EU ustvarilo letni finančni promet v višini 4,2 bilijona EUR in več kot 78 milijonov delovnih mest. Razvoj srebrnega gospodarstva ustvarja tudi priložnosti za oblikovanje medgeneracijske solidarnosti, tudi z vključevanjem večgeneracijskih ekip v oblikovanje in preizkušanje blaga in storitev. Vse večji delež proizvodnje, distribucije in potrošnje blaga in storitev je namenjen izkoriščanju kupne moči starejših, da se zadovoljijo njihove potrošniške, življenjske in zdravstvene potrebe. Ta „druga demografska dividenda“ lahko podpre gospodarski razvoj držav članic EU. Zato EESO meni, da je potrebna dolgoročna strategija EU za razvoj srebrnega gospodarstva.

3.3 **Pokojninski sistemi**

3.3.1 Večina pokojninskih sistemov v državah članicah je dokladnih. Zaradi daljše pričakovane življenjske dobe se pokojnine izplačujejo dalj časa. Da bi stabilizirali pokojninske sisteme, se je upokojitvena starost v številnih državah članicah zvišala ali pa se o tem razmišlja. V nekaterih državah se upokojitvena starost zvišuje skupaj s spremembami pričakovane življenjske dobe, pri čemer se žal v številnih primerih ne upoštevajo osebe, ki opravljajo nevarno ali fizično zahtevno delo, čeprav že zelo dolgo plačujejo prispevke za socialno varnost.

3.3.2 Stroški pokojninskih sistemov naraščajo, kar lahko omeji povpraševanje po delovni sili zaradi vse večjih stroškov dela. Poleg tega so ponekod mladi zaposleni po pogodbah, ki jim nudijo slabšo socialno zaščito, nižji pa so tudi njihovi prispevki. To hkrati vodi do nižjih prihodkov iz pokojninskih prispevkov in večjega primanjkljaja v pokojninskih sistemih.

3.3.3 Ne podaljšuje se samo pričakovana življenjska doba, temveč tudi pričakovana zdrava življenjska doba, zato je ob upoštevanju različnih okoliščin in posebnih sistemov v državah članicah smiselno razmisliti o tem, ali bi bilo mogoče ta dodatna zdrava leta preživeti ne le v upokojitvi, temveč tudi v daljši delovni dobi, če oseba želi dalj delati. Podaljšanje delovne dobe pa bi bilo treba uvesti dolgoročno gledano, postopoma in brez ogrožanja zaupanja v sisteme socialne zaščite. Povezovanje upokojitvene starosti s spremembami pričakovane življenjske dobe bi lahko podprlo daljšo in produktivnejšo zaposlitev, hkrati pa prispevalo k stabilizaciji pokojninskih sistemov in s tem k medgeneracijski pravičnosti. Zvišanje upokojitvene starosti pa ne bo izvedljivo pri fizično in psihično zelo napornem delu.

([9]) Primer: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7732046/.
([10]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=11775&langId=en.
([11]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=12286&langId=en.
([12]) *The Silver Economy: final report*.

3.3.4 Zagotavljanje dostojnega življenja ljudi na finančni osnovi pokojnine je še vedno javna in družbena obveznost. Polno izvajanje načela 15 evropskega stebra socialnih pravic ([13]) (pravica do pokojnine v skladu s prispevki, ki zagotavlja ustrezen dohodek za dostojno življenje v starosti) bi moralo biti pomemben element evropskega semestra.

3.4 **Zdravstvo in oskrba**

3.4.1 Tako kot pokojnine se večina zdravstvenih storitev financira s prispevki aktivne populacije. Mladi te storitve uporabljajo manj od starejših generacij. V nekaterih državah članicah se zdravstveno varstvo delno financira iz davkov, vendar tudi tu ekonomsko aktivni prek davkov prispevajo več, čeprav bodo tudi prejeli več, ko bodo starejši.

3.4.2 Ekonomsko aktivni ljudje se soočajo tudi z vse večjim bremenom neformalne oskrbe starejših, zlasti družinskih članov, kar omejuje njihovo sposobnost, da ohranijo zaposlitev. To zlasti velja za ženske, ki na splošno pogosteje kot moški prevzamejo to odgovornost, razpoložljivost profesionalne dolgotrajne oskrbe pa se med državami članicami močno razlikuje. Na drugi strani pa mlade družine pogosto težko najdejo cenovno ugodno in dostopno otroško varstvo, kar vpliva tudi na njihovo prisotnost na trgu dela in vrsto zaposlitve, kar znova velja zlasti za ženske. Čeprav so izdatki za zdravstveno varstvo eden pomembnejših vzrokov vse večje javne porabe, je treba opozoriti, da so v nekaterih državah članicah cene in dostopnost zdravstvenih storitev za starejše popolnoma neustrezne. V tem kontekstu bi bilo treba spodbujati tudi preventivni pristop k zdravju za bolj zdravo življenje.

3.4.3 Kljub vsemu pa bi morale biti socialne storitve in storitve dolgotrajne oskrbe v okviru medgeneracijske solidarnosti dostopne, cenovno ugodne, celostne in skupnostne, poleg tega pa bi jih morali skupaj ustvarjati državljani in njihove organizacije ([14]), da bi se aktivni generaciji zmanjšalo breme oskrbe in pomagalo tistim, ki se odločijo skrbeti za svoje bližnje.

3.4.4 Opozoriti je treba tudi, da se primeri akutnih bolezni v EU zmanjšujejo v primerjavi s kroničnimi boleznimi, ki vključujejo „civilizacijske bolezni“, kot so demenca in duševne bolezni, ki zahtevajo dolgotrajno in včasih zelo drago zdravljenje. To je povezano tudi z nezdravimi delovnimi pogoji, nezdravo prehrano in življenjskim slogom posameznika, tako v mlajših kot starejših generacijah, pa tudi z neželeno osamljenostjo. EESO zato ponovno izraža podporo priporočilom Evropske komisije o boju proti neželeni osamljenosti, katerih cilj je zagotoviti, da bodo storitve na področju duševnega zdravja zlahka dostopne vsem generacijam. Poziva tudi k pripravi strategije EU za duševno zdravje, da bi obravnavali problematiko duševnega zdravja med različnimi generacijami in vse večjo krizo na področju duševnega zdravja mladih.

3.5 **Lokalni razvoj:** infrastruktura in storitve splošnega pomena morajo ustrezati potrebam vseh generacij. Zato morajo biti predstavniki vseh generacij vključeni v politično in družbeno življenje občin, mest, okrožij in regij, da lahko demokratične institucije na določenem območju zagotovijo plodno izmenjavo idej med starejšimi in mlajšimi prebivalci. Vse generacije bi morale prispevati k povezanemu lokalnemu razvoju in odločanju za oblikovanje starosti prijaznih skupnosti, pri čemer bi podpirali vse generacije. Zlasti mlade bi bilo treba spodbujati k sodelovanju v lokalnih dejavnostih, npr. s financiranjem in priznavanjem lokalnih mladinskih svetov, in da bi ostali na trgu dela, ko bodo starejši, ko si bodo ustvarjali družino in ko se bodo upokojevali.

3.6 **Stanovanja:** čeprav lastništvo stanovanja postaja vse bolj neuresničljiva želja za številne mlade in družine, na strukturo stanovanj vplivajo tudi spreminjajoče se družinske strukture, vse večji delež samohranilcev in cenovna nedostopnost stanovanj. Stanovanja bi morala biti cenovno dostopna in preučiti bi bilo treba modele za povezovanje skupnosti in različnih generacij. Primeri sobivanja več generacij na istem mestu so v številnih državah članicah EU vse številnejši. Generacije, ki živijo skupaj, niso le priložnost za izmenjavo storitev, kot so varstvo otrok ali starejših, nakupovanje živil, manjša popravila ali uporaba interneta, temveč povečujejo tudi občutek varnosti. V primeru ločenega bivanja posameznikov različnih generacij bi lahko imeli podobno vlogo kraji za medgeneracijska srečanja v nestanovanjskih stavbah ali „upokojitvenih grozdih“ v stanovanjskih soseskah in naseljih. Poleg tega bi moralo biti urbanistično načrtovanje osredotočeno na to, da bi bili javni prostori prijazni starejšim.

([13]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=sl.

([14]) Glej Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Soustvarjanje storitev splošnega pomena kot prispevek k bolj participativni demokraciji v EU (UL C 486, 21.12.2022, str. 76).

3.7 **Mobilnost:** podcenjuje se učinek, ki ga ima mobilnost, prilagojena potrebam vseh generacij, na kakovost življenja, udeležbo v družbi in samostojnost. Sistemi javnega prevoza so enako pomembni za zagotavljanje udeležbe otrok in mladih (tudi v izobraževanju, zlasti na oddaljenih podeželskih območjih) ter udeležbe in samostojnosti starejših. Ljudje različnih starosti bi morali imeti enostaven dostop do storitev prevoza. Kljub temu potrebe določenih generacij niso dovolj upoštevane pri načrtovanju prometnih sistemov in sistemov mobilnosti. V okviru podnebne politike bi lahko razmislili tudi o brezplačnem javnem prevozu, ki je že v veljavi ponekod v EU ([15]).

3.8 **Podnebna politika:** svetovne podnebne spremembe povzročajo resne težave, ko gre za solidarnost med sedanjimi in prihodnjimi generacijami ter med skupnostmi v teh prihodnjih generacijah. Strategijo za podnebne spremembe bi bilo treba razviti v skladu z načeli medgeneracijske pravičnosti. Vključevati bi morala ukrepe za upočasnitev podnebnih sprememb, zmanjšanje neposredne škode zaradi podnebnih sprememb ter prenos sredstev in orodij, potrebnih za prilagajanje podnebnim spremembam. Pri tem so interesi vseh generacij isti. Podnebna kriza vpliva na vse: na starejše zaradi negativnih posledic podnebnih sprememb na javno zdravje, kakovost življenja in varnost, medtem ko so mladi in prihodnje generacije tisti, ki se bodo morali soočati z najhujšimi posledicami podnebne krize in dalj živeti s temi posledicami. Mladi imajo vodilno vlogo pri vzpostavljanju gibanj za spodbujanje podnebnih ukrepov, kot so „Petki za prihodnost“. V nekaterih državah članicah EU se že oblikujejo medgeneracijska zavezništva in gibanja, v katerih starejši prevzemajo odgovornost za prihodnost svojih otrok in vnukov, npr. s sodelovanjem v gibanjih, kakršno je „Petki za prihodnost“.

3.9 **Vseživljenjsko učenje:** spreminjajoče se potrebe po znanjih in spretnostih zaradi globalizacije ter zelenega, demografskega in digitalnega prehoda zahtevajo dobro zasnovane politike vseživljenjskega učenja. To je zlasti pomembno za starejše delavce, ki jim grozi izguba zaposlitve v sektorjih, ki jih bodo ti prehodi najbolj prizadeli, pa tudi za vse druge generacije, da se poveča zadovoljstvo z življenjem in poveča dostop do različnih priložnosti. Za spodbujanje vseživljenjskega učenja je potrebno sodelovanje s socialnimi partnerji in drugimi organizacijami civilne družbe. Drug pomemben vidik vseživljenjskega učenja je prenos znanja in izkušenj med generacijami. Znan primer so mladi, ki starejšim pomagajo pri pridobivanju digitalnih kompetenc. Drug primer so starejši, ki poleg učiteljev prostovoljno poučujejo v šolah (npr. etiko, zgodovino in politiko). Takšna interakcija lahko spodbudi tudi kritičen razmislek o vlogi in dosežkih lastne generacije.

3.10 **Udeležba in prostovoljstvo:** Medgeneracijsko izmenjavo je mogoče dodatno spodbuditi z udeležbo in s prostovoljstvom – aktivnostmi, ki bogatijo življenje v vsaki starosti in skupnosti. Medgeneracijsko prostovoljstvo je postalo stalnica prostovoljskih dejavnosti povsod v EU in je že podprto s projekti, financiranimi na ravni EU in nacionalni ravni. Na lokalni ravni medgeneracijsko prostovoljstvo vključuje tudi pobude za „skrbniške skupnosti“, ki jih sestavljajo strokovnjaki, prostovoljci in družinski člani. Medgeneracijska solidarnost spodbuja oblikovanje različnih družbenih omrežij, ki lahko vključujejo ljudi vseh starosti. To lahko posameznikom pomaga, da se počutijo bolj povezane in vključene v svoje skupnosti in se borijo proti neželeni osamljenosti, izboljšajo svoje duševno zdravje in ustvarijo bolj vključujočo in razumevajočo skupnost.

V Bruslju, 18. septembra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE

([15]) Npr. Luksemburg (za vse), Talin (za rezidente), Madžarska (za starejše od 65 let, ki so državljani EU, Švice ali Norveške).